

המאיר לארץ

ניצוצי אור המאירים ומלהיבים לב האדם אל השי"ת מלוקט מהספה"ק 'אור לשמים' מ'איש אלקים אספקלריא המאירה' הרה"ק רבי מאיר הלוי מאפטא ז"ע

רבון העולמים ידעתי (1)

פרק ב' - ענוה

[ו] גם אם הייתי נקי מכל חטא, ומה גם כי עוונותי רבו למעלה ראש, נקלותי מכל ברואיך, כי הם עושים רצונך אשר לכך נוצרו, ואני בגובה לבי מתועב בעיניך.

בקטע הקודם עורר רבינו שעל האדם להתבונן בגדלות ה' כדי להגיע על ידה למדת הענוה, וגם שיתבונן בשפלות עצמו איך שהוא אפס ואין נגד מעשי וברואי ה', כעת ממשיך רבינו לבאר ענין זה. דהנה כל אדם מכיר את עצמו, ואין צדיק בארץ שיעשה טוב ולא יחטא, וכשיתבונן בכל ברואי העולם - השמש והירח והכוכבים וכדומה, יראה שכל אלו עושים את רצון הבורא בתמידות יום אחר יום בלי לסטות ממסלולם מאומה, מה שאין כן האדם עצמו שהאלקים עשה אותו 'ישר', והמה בקשו חשבנות רבים (קהלת ז ט"ו).

רבינו מדגיש 'ואני בגובה לבי מתועב בעיניך', היינו שלא זו בלבד שהאדם מלא בעוונות, הרי הוא גם מלא בגאווה, ומדה רעה זו עולה על כולנה, שבה הוא מתועב בעיני ה', וכדברי רבינו (פר' חקת ד"ה זאת חקת): **ומום היותר גדול באדם הוא הגבהות, כמו שכתוב (משלי טו, ה) 'תועבת ה' כל גבה לב'... וגם לפעמים יש לאדם ענוה אבל היא פסולה, כי אין כוונתו לשם פעלו כי אם להתנשאות.**

אחת מהסיבות מדוע כה גרועה מדת הגאווה, היא מכיון שבכך צד היצר הרע את האדם ברשתו, שלא יקבל תוכחה לעולם, וכמו שכותב רבינו (בפר' פנחס ד"ה בני יוסף): **"כשאדם צריך להיות בהכנעה כנגד מי שגדול ממנו כדי לקבל ממנו דברי תורה ומוסר, דרך היצר הרע להגביה ולהנשא לאדם ומודיע לו כמה מעלות טובות שיש לו, ועל ידי זה אדם ניצוד ח"ו ברשתו".** מאידך גיסא הדרך לנצח את היצר הרע הוא דייקא ע"י מדת הענוה, וכפי שמבאר (פר' משפטים ד"ה ועל משה): **"והצדיק נלחם תמיד עם היצר הרע, והעיקר להתגבר נגדו במדת אין, וכשאדם שפל בעיניו ומוצא לעצמו תמיד חסרונו ומשמח תמיד בטובת האל, אז הקב"ה משפיע עליו קדושתו ואז יכול את היצר הרע".**

אך צריך להזהר ביותר בענין זה, שהרי לפעמים מנצל היצר הרע דווקא את הרגשת השפלות של האדם, ובה הוא מצליח להפילו, וכמו שמתריע רבינו (פר' פנחס ד"ה בני יוסף): **"כשאדם עומד בתפילה או בעשיית איזה מצוה, בא היצר הרע להוכיח אותו איך שגרוע מאוד, ואיך אתה רוצה לקרב להשי"ת, עד שכמעט שאדם מייאש עצמו מהסתפח וכו' [בנחלת ה'], ובעת הזאת אין לשמוע לו, וצריך האדם לשכוח בעת ההוא מה שעשה מהעוונות ויתפלל בשמחה".** ובמקום אחר כותב (פר' כי תשא ד"ה וקידה): **"ולפעמים היצר הרע זורק לאדם מרה שחורה וזה כדי למנעו מעבודת השי"ת, וצריך האדם להתחכם נגדו ולהתלהב לבו לעבודת הבורא... כי אדרבה ע"י שמכיר שפלותו באמת יתלהב לבו לעבוד בשמחה".**

מדת ההתנשאות כה טבועה בלב האדם עד שזה גורם לו לשנוא את מדת הענוה, וכפי שמבאר רבינו (בפר' בשלח ד"ה ויבוא אלמיה): **"כי מחמת חטא הנחש טבע האדם מושך להתנשאות ושנא לו מדת אין, ועיקר עבודת האדם הוא שיהפוך את לבו וירצה וישמח במדת האין, וכפי שחוזר רבינו כמה וכמה פעמים, לדוגמא ראה בפר' ויקרא (ד"ה ויקרא): "והשפלות צריך להיות חביב ונחמד בעיני האדם, כי זה חפץ השי"ת מאת האדם לחפוש תמיד איך למצוא לעצמו שפלותו, והיה בשמחה".** וראה עוד בפר' מקץ (ד"ה ואת השני): **"יוכל להיות שהאדם הוא אין בעיניו, ואינו נהנה מזה ואינו משמח עצמו בזה שהוא אפס ואין בעיניו, אבל העיקר האין שיהיה שמחה וגדולה לאדם מזה שיש לו מדה זו".**

ונסיים בדבריו החוצבים בפר' משפטים (ד"ה עוד נ"ל והרים): **למי יכול הצדיק להרים נשמתו... [מי] שיש לו התלהבות ושמה ושמתח הבורא ב"ה בוער בלבו, ואף על פי שמכיר שפלותו וחסרונו ולבו כואב עליו, ואיך ירום ראש, אבל מתוך זה הצער צריך תיכף לאחוז עצמו בשמחה, וזכור יזכור שזה טובת הבורא ב"ה שנתן בלבו שיכיר שפלותו, וברוך שלא עשני גוי, ועל ידי זה יתלהב לבו לשמחה, ולאיש הזה יכול הצדיק להרים נשמתו ולתקנו".**

המדור מוקדש לזכות הרב אברהם פנחס בן הינדל לאה שליט"א

ניצוצי אור

השתדלות

הבוחר באמת בעבודת ה' יספיקו לו מזונותיו בלי שום השתדלות מצדו

ששת ימים תעשה מלאכה וגו' (כג, א).

נראה שבא להורות לנו בתיבת 'תעשה' [שמנוקד בצירי, כלומר שנעשה מאלין], אשר לא מוהכרח לעבוד בששת ימי החול, אולם השי"ת נתן בזה הבחירה לאדם, והקב"ה **בוחר לבבות, בראותו מי אשר יבחר באמת בעבודתו הק' אזי מלאכתו נעשית ע"י אחרים, וממזרח וממערב ומצפון ומים יספיקו לו טרף חוקו בלי שום סיבה ממנו.** (פר' אמור)

צדקה

מצות צדקה גדולה מאוד ומתקן נפש האדם - אך צריך שלא יתגאה במצוה זו

וכהן כי יקנה נפש קנין כספו (כב, יא).

נראה לפרש, **כי מצות הצדקה היא גדולה מאוד, והיא מצלת מן המות** (משלי ג, ב), והוא השער ליכנס בעבודת השי"ת ב"ה, **אבל צריך שלא יתגאה במצות צדקה, כדאיתא (ויק'ר לד, ח) 'יותר ממה שבעל הבית עושה וכו' [עם העני, העני עושה עם בעל הבית, ואם כן אין לו במה להתגאות כלל].** וזה פירוש 'וכהן כי יקנה נפש' - **כשירצה לקנות את נפשו ולתקן נשמתו, 'קנין כספו' - צריך להיות ע"י מצות צדקה, כי אין אדם זוכה לעבודתו כי אם באגרא שלים [היינו כשנותן שכרו משלם, ומוציא מכספו לדבר מצוה].** (פר' אמור)

צדיקים

הצדיק מטהר ורוחץ נפש בעל העבירה שמתקשר בו

אמור אל הכהנים בני אהרן ואמרת אליהם וגו' (כא, א).

פירש רש"י 'אמור ואמרת' - להזהיר הגדולים על הקטנים. נראה לי בכונת רש"י ז"ל להורות לנו, **גם אם איש טיגף נפשו חלילה בעבירות גדולות ח"ו, אף על פי כן בהתקשרותו אל הצדיק רוחץ ומטהר נפשו מכל חטא ואשמה, כי הצדיק מבקש ממנו יתברך שמו שיומחל לזה האיש ולהאיר אותו מחמת שהוא מקושר עמו, והשי"ת עושה לו רצונו. וזה פירוש 'להזהיר הגדולים על הקטנים', שגדולי השכל והמוחין יאירו ויזהירו את האנשים אשר הם בקטנות.**

צדיקי הדורות הם בבחינת אברהם יצחק ויעקב - והם אות ברית כרבי שמעון בר

יוחאי - ובשבילם יזכור הקב"ה לפקוד את ישראל לטובה

וזכרתי את בריתי יעקוב ואף את בריתי יצחק ואף את בריתי אברהם אזכר והארץ אזכר (כז, ב).

ולכאורה יש לעיין דהוה ליה למימר 'וזכרתי את יעקוב' [ומדוע צריך להוסיף התבה 'בריתי']. ונקדים לפרש הפסוק (שמות ג, ב) 'וארא אל אברהם' וכו', ופירש רש"י 'וארא אל האבות', וכבר תמהו המפרשים בזה מה רצה בזה. ונראה לתרץ, כי אבותינו הקדושים אברהם יצחק ויעקב היה שורשם למעלה בעולמים העליונים, ובזה העולם היו נקראים אברהם יצחק ויעקב, ולמעלה בעולמים העליונים נקראים חסד גבורה תפארת, ועוד למעלה ולמעלה חכמה בינה דעת, ועל ידיהם הוא ירידת השפע לעולמים התחתונים.

מאמר מיוחד לרגל הילולת התנא האלקי רבי שמעון בר יוחאי

הזוהר הקדוש וספרי הקבלה הם כידוע השורש של תורת החסידות, הבעל שם טוב ותלמידיו הק' כמעט שלא חידשו דבר מעצמם, אלא הצליחו לדלות ממעמקי התורה, הנגלה והנסתר, את הדרך בו האדם למטה מתקשר בבוראו ועובדו בלבב שלם. גדולי החסידות פעלו בכמה מישורים עיקריים, הם העלו את נשמות ישראל למעלה, המשיכו התגלות אלקות כאן למטה בעולם הזה, וביותר עסקו בבירור והעמקה בענין אחדות ה'.

אכן כל הלומד את הספר הקדוש 'אור לשמים' יראה בעליל, שרוב ככל דבריו מבוססים על הזוהר הקדוש, כתיב הרמ"ק והאר"ז'ל וכדומה, וברוב ככל דברות קדשו, עוסק בענינים אלו: **העלות נשמות ישראל לספירות העליונות, להמשיך את אור הספירות למטה ולגלותם כאן בעולם הזה, לברר אחדות ה' ואחדות נשמות ישראל, ולבאר שהפנימיות של כל העולמות והנשמות כולם הוא - ה' יתברך שמו, המחיה את כולם בכל רגע ורגע.**

והנה בענין זה תלוי ביאת משיח צדקנו, וכפי שכותב רבינו בליקוטים (ד"ה הדרן עלך הריאה) שצריך "שיקבע בלב כל איש ישראל יחידתו יתברך שמו, ולא [ו-שאין] שום דבר אחר ולא שום מציאות אחרת, וכולם מקטנים ועד גדולים ידעו ויכירו שרק יחידתו יתברך שמו הוא בעולם, ועל ידי זה יומשך בחינת 'יחידה' למשיח צדקינו", וזה הסוד מדוע בדורות האחרונים מתגלים ביותר סודות התורה, והוא מכיון שאנו קרובים מאוד למועד הגאולה, ואז תאיר אור יקרת תורת האצילות, ויתגלה ויראה פנימיות החיות של כל העולמות, שהוא שם הוי"ה ברוך הוא (ראה פר' בהעלותך ד"ה ובהקהיל).

כל זה מושג לאדם על ידי לימוד ספרי הקבלה והחסידות, שלמדו אותנו את אחדות הבורא וייחודו, ולכן מובן ביותר מה ש"איתא בזוהר הקדוש (ח"ג קכד, ב): 'בהדא יפקון מן גלותא' [בספר זה - הזוהר הק' - יצאו בני ישראל מן הגלות], וגם הרב האלהי מורנו הרב חיים ויטאל זצלה"ה כתב, שמה שנאמר (תהיגה יג, א): 'אין לך עסק בנסתרות', זה קאי על דורות ראשונים, אבל **ברא בתראה** [בדור האחרון] אדרבה נחת רוח לפניו יתברך שמו לעסוק בסתרי תורה" (דברי רבינו פר' פנחס ד"ה ובוים השבת), שמכיון שאנו עומדים לפני ביאת המשיח, אנו צריכים להזדרז ולגלות אחדותו יתברך בעולם.

והנה המתבונן בספרו יראה שכמעט שלא מדלג פרשה אחת, בה אינו מדבר מענין עקבתא דמשיחא, דרא בתראה, ביאת המשיח וקירוב הגאולה. בכמה מקומות אף גילה רבינו שלדעתו היה דורו מסוגל לגאולה (ראה פר' בחוקתי ד"ה וזכרתי את בריתי - הא', ועוד), פעם אחת אף התבטא וכתב (פר' עקב ד"ה והיה עקב): דהנה עתה בדור הזה צריכים אנחנו לתקן רגלים דאדם קדמון [כלומר שנמצאים בדור השפל ביותר, ונשאר לנו לתקן רק את בחינת רגלים, ואז תבוא הגאולה], **ועיקר התיקון תלוי שיהיה אהבה ואחוה ודביקות בין אומה הישראלית, ודבר זה צריך לפרסם, אף על פי שהדור הזה נוכל לומר עליו שהוא דור דעה, אבל כל אחד אינו רוצה כי אם בתיקונו ואינו משיגה על כלל ישראל, והעיקר להשיגה על התיקון העולם.** וזה שאמר בזוהר הקדוש (ח"ג קכז, ב) 'עד אימתי ניתיב בקיימא דחד סמכא' - [עד מתי נשב בקיים עמוד אחד, והכוונה, שיש שלשה עמודי עולם, שהם קו ימין שבעשר ספירות - חכמה חסד הוד, קו שמאל - בינה גבורה הוד, וקו האמצעי - דעת תפארת יסוד, ולעת עתה העולם קיים רק על עמוד אחד ואינו מתקון], **כי כשיש אחדות בין ישראל נעשה מהם פרצוף שלם** [והיינו שניתחדו כל הספירות, ונמצא שהעולם עומד על שלשה עמודים - על כל הספירות] וחס ושלום להיפך".

רבינו בעבודתו הטמירה רצה להחיש את הגאולה, ולכן עורר שתיהן אחדות למעלה ואחדות למטה, ואחד הדרכים להשיג זאת הוא ע"י לימוד תורת הנסתר, שבו נתברר פנימיות וחיות כל העולמות והנשמות שהוא ה' אחד ושמו אחד. אכן מכיון שלא כל מוחא סביל דא, להבין ולהשיג את חלק הנסתר שבתורה, על זאת מציינו עצה נפלאה בדברי רבינו שכותב (פר' תולדות ד"ה ואלה תולדות): "החיות של האדם צריך להיות נמשך מהתורה, על כן צריך האדם לדבק עצמו בפנימיות התורה [שהוא החיות הפנימית של התורה], ואם לאו בר הכי הוא, צריך להיות דבוק בהצדיק שבדור שדביקותו הוא גם כן בפנימיות התורה, ועל ידי זה הוא ממשיך כל השפעות לעולם".

בדורנו דור השפל ביותר, שנתקיימה בו כל מה שאמרו חז"ל על עקבתא דמשיחא, עלינו לאחוז בספר הזוהר הקדוש ובתורת החסידות המבאר את דברי התנא האלקי למעשה, ולגלות את פנימיות התורה, פנימיות הנשמה, ואחדות הבורא יתברך בעולם, ולקרר את ביאת משיח צדקנו במהרה.

וצדיקייא דדרא הן הן אבהן דעלמא [וצדיקי הדורות הם הם אבות העולם], **שמקיימים את העולם בכח קדושתם ובתפילתם ועל ידי היחודים שהם עושים, והגם ששמים שמאי והלל וכדומה, מכל מקום הם בחינות אברהם יצחק ויעקב וכנ"ל.** וזה שפירש רש"י 'וארא אל האבות', שלא תאמר דוקא אברהם יצחק ויעקב שהיה שורשם למעלה, אלא השי"ת נתן זאת לנו צדיקים בכל דור ודור שהם גם כן בחינות אברהם יצחק ויעקב.

ואיתא (זוהר ח"ג ט, א.) **שרבי שמעון בר יוחאי היה אות ברית לעולם וקיים העולם בזכותו, וכמו כן בכל דור ודור הצדיקים שבדור הם אות ברית לעולם.** וזה פירוש הכתוב 'זכרתי את בריתי יעקב', שלא תאמר אברהם יצחק ויעקב דוקא, ומה יעשו בניהם אחריהם, ולזה כתיב 'זכרתי את בריתי' - בשביל הצדיק שבדור שהוא אות ברית לעולם, בשביל הצדיקים שבכל דור ודור **אזכרו גם כן לפקדם לישראל לטובה.**

ולזה ניחא דכתיב תו 'והארץ אזכור', כי לכאורה היא מיותרת. ולדברינו ניחא, דהיינו שגם שאבותינו אברהם יצחק ויעקב הם במקום מנוחתם, מכל מקום אזכור בשביל הצדיקים שבדור, ולזה כתיב 'והארץ אזכור' - **בשביל אותם הצדיקים שבדור והם 'בארץ ה' עליהם חיו.** (פר' בחקותי)

תיקון

אסור לאדם להתייאש גם כשמעובד ליצר הרע ביותר שבזה עצמו שמכיר בכך יש לו תקוה לגאולה

אחרי נמכר גאולה תהיה לו כו' (כה, מח).

נראה לי, שהתורה הקדושה הראה לנו **כשהאדם הוא בשפל המדרגה ונדמה לו שאבדה תקותו ח"ו, אל יתיאש עצמו,** וכאשר מכיר עצמו באמת [ויודע בשפלותו ואינו עושה עצמו כאילו אינו יודע מזה], בודאי ישוע ויש תקוה אליו עוד, וזה פירוש 'אחרי נמכר', ו'אחר' הוא מופלג (ראה רש"י בראשית טו, א), דהיינו [אף] **שהמכרו [שהתמכרותו] ושעבודו ביצר הרע הוא מופלג מאוד, אף על פי כן גאולה תהיה לו'.** (פר' בהר)

שפע הבורא מוכן לפנינו בכל עת

הנה השפעות הבורא ב"ה הולכות בכל עת ובכל רגע בלי הפסק כמעין הנובע, זולת שאם ח"ו האדם גורם במעשיו עושה מסך ומבדיל ונעלמת ההשפעה מעיניו, **כאשר שמעתי מפה קדוש הרב האלקי מורנו הרב מענדל זצלה"ה מרומנאב [שיומא דהילולא חל י"ט אייר] ביאר הפסוק (בראשית כא, יט) 'ויפקח אלהים את עיניה ותרא באר מים חיים',** שהבאר מים חיים היה מוכן כבר לפניו, זולת שהיתה צריכה פקחת עינים לראותה. וכן אור של מעשה בראשית שגנו הקב"ה לצדיקים לעתיד לבוא (בר"ר יב ו), כי האור הזה עומד וקיים בכל עת, זולת שעלה כביכול ברצונו הפשוט להביאו לבחינת העלם למען לא ימשיכוהו הרשעים למעשיהם המכוערים, ונגזו לצדיקים העתידים לבוא בכל דור ודור, ואצלם הוא בבחינת התגלות שיוכלו להמשיכו כרצונם הטוב.

לעילוי נשמת

הרה"ח ר' שמואל בן ר' אברהם יצחק ז"ל הרשטיק נלב"ע י"ג אייר הונצח ע"י יוצ"ח

לעילוי נשמת

הגה"צ ר' מרדכי בן ר' אברהם זצ"ל גרינפעלד נלב"ע י"ז אייר תשכ"ב הונצח ע"י יוצ"ח

הגליון יוצא לאור על ידי

מכון 'המאיר לארץ'

להפצת תורת האור לשמים ז"ע

לתרומות והנצחות, לקבלת העלון, ולהערות והארות

פנה למכון: **053-3188564**

או בכתובת האימייל: **mailech8564@gmail.com**